

SAAREMAA VALD

SAAREMAA VALLA **EELARVESTRAATEEGIA**

AASTATEKS 2027-2030

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. MAJANDUSKESKKONNA ÜLEVADE JA PROGNOOS	4
1.1. Eesti majanduskeskkonna ülevaade ja prognoos	4
1.2. Saaremaa valla majanduskeskkonna ülevaade	5
1.3. Saaremaa valla rahvastiku ülevaade.....	5
2. PÕHITEGEVUSE TULUDE JA KULUDE ÜLEVADE NING PROGNOOS	7
2.1. Põhitegevuse tulud	7
2.2. Põhitegevuse kulud.....	10
3. INVESTEERIMISTEGEVUS	12
4. FINANTSEERIMISTEGEVUS.....	18
5. SEOS ARENGUKAVAGA.....	21
6. SAAREMAA VALLA KONSOLIDEERIMISGRUPI FINANTSTEGEVUSE ÜLEVADE	22
6.1. SÕLTUVATE ÜKSUSTE FINANTSTEGEVUSE ÜLEVADE JA PROGNOOS	22
KOKKUVÕTE	25
LISA 1 SAAREMAA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2027–2030	26
LISA 2 SAAREMAA VALLA SÕLTUVAD ÜKSUSED.....	27
LISA 3 SAAREMAA VALLA ARVESTUSÜKSUS	28

SISSEJUHATUS

Saaremaa valla (edaspidi ka *vald*) arengukava aastani 2035¹ ja selle juurde kuuluv eelarvestrateegia neljaks aastaks on valla kõige olulisemad arengudokumendid. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuste taotlemisel. Eelarvestrateegia eesmärk on kujundada jätkusuutlik eelarvepoliitika, määratledes rahalised raamid arengukavas seatud eesmärkide saavutamiseks ja tegevuste elluviimiseks. Strateegia aitab siduda valla pikaajalised arengusuunad tegelike eelarveliste võimalustega, toetades seeläbi tasakaalus ja vastutustundlikku finantsjuhtimist.

Eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi *KOFS*) § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi *KOKS*) § 37² alusel.

Eelarvestrateegias käsitletakse:

- valla majandusliku olukorra analüüsi ja prognoosi eelarvestrateegia perioodiks;
- eelmise aasta tegelikke ning jooksva aasta kavandatud tulusid ja kulusid;
- prognoositavad põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud;
- olulisemaid investeeringuid, nende eeldatavat maksumust ja rahastamisallikaid;
- finantseerimistegevuse mahtu ja likviidsete varade muutust;
- ülevaadet valla sõltuvate üksuste finantstegevusest ja prognoosidest.

Eelarvestrateegia koostamisel on aluseks võetud lisaks rahanduse valdkonda reguleerivatele õigusaktidele Saaremaa valla arengukava aastateks 2025–2035, teised valla arengudokumendid ning Eesti riigi eelarvestrateegia aastateks 2026–2029, Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga majandusprognoosid.

Saaremaa Vallavalitsus kiitis eelarvestrateegia eelnõu heaks, suunas avalikule väljapanekule ja arutelule ning esitas seisukoha kujundamiseks ja ettepanekute esitamiseks osavallakogudele septembri lõpus. Esitatud ettepanekud vaatab Saaremaa Vallavalitsus läbi ning suunab eelnõu menetlemiseks Saaremaa Vallavolikogu novembris toimuvale istungile.

¹ Saaremaa Vallavolikogu 26. septembri 2024. a määrus nr 12 „Saaremaa valla arengukava 2025-2035“.

1. MAJANDUSKESKKONNA ÜLEVAADE JA PROGNOOS

1.1. Eesti majanduskeskkonna ülevaade ja prognoos

2026. aasta Eesti majanduskeskkonda iseloomustab majanduskasvu kiirenemine, inflatsiooni aeglustumine ja majapidamiste ostujõu paranemine. Majanduskasvu toetavad eelkõige sisenõudlus ja eksport, kuid väliskeskkonnas püsib geopoliitilistest pingetest tingitud ebakindlus. Lähis-Ida sündmused on kergitanud energiahindu, kuid nende mõju teiste kaupade ja teenuste hindadele on seni jäänud suhteliselt piiratuks.

Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvise majandusprognoosi kohaselt kasvas Eesti majandus 2025. aastal 1,3% ning 2026. aastal kiireneb majanduskasv 2,5%ni. Kasvu toetavad eelkõige tugevnev sisenõudlus ja eksport ning Eesti peamiste kaubanduspartnerite majandusolukorra paranemine. 2027. aastal prognoositakse majanduskasvuks 2,3% ning alates 2028. aastast jääb majanduskasv prognooside kohaselt 2,1–2,4% vahele.

2025. aastal ulatus tarbijahindade kasv 4,8%ni, kuid 2026. aastal ootab Rahandusministeerium inflatsiooni aeglustumist 3,2%ni. Lähis-Ida sündmuste tõttu on energiatoodete hinnad tõusnud, kuid seda on osaliselt tasakaalustanud toidukaupade ja teenuste hinnasurve vähenemine. Edaspidi prognoositakse inflatsiooni järkjärgulist aeglustumist: 2027. aastal 2,8%-ni ning alates 2028. aastast jääb inflatsioonimäär prognooside kohaselt 2,0–2,2% vahemikku. Strateegia koostamisel lähtutakse Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi eeldusest, et kolme kuu Euribor tõuseb turuootuste kohaselt 2027. aasta lõpuks 2,9%-ni ning püsib sellele lähedasel tasemel prognoosiperioodi lõpuni.

2026. aastal toetab majapidamiste sissetulekute kasvu oluliselt tulumaksusüsteemi muutus ja ühtse 700-eurose maksuvaba tulu rakendamine. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt kasvab keskmine brutopalk 2026. aastal 5,6% ning töötaja palga reaalne ostujõud suureneb 6,5%. Võrdluseks kasvas brutopalk 2025. aastal samuti 5,6%, kuid kõrge inflatsiooni tõttu vähenes palga ostujõud 3%. Edaspidi prognoositakse brutopalka kasvu aeglustumist: 2027. aastal 4,7%-ni ning alates 2028. aastast jääb palgakasv prognooside kohaselt 4,2–4,4% vahemikku. Reaalne ostujõud suureneb järgnevatel aastatel ligikaudu 2% aastas.

Tööturu olukord peaks 2026. aastal järk-järgult paranema, töötajate arvu vähenemine pidurdub ning tööpuudus hakkab majanduskasvu taastumise toel alanema. Töötuse määr liigub prognoosiperioodil ligikaudu 6% taseme suunas, samal ajal kui hõive kasv jääb tagasihoidlikuks. Täpsema ülevaate tööturu ja sissetulekute arengust annab järgnev tabel (tabel 1).

Eesti Panga 16. juunil 2026 avaldatud majandusprognoos on Rahandusministeeriumi suvise prognoosiga üldjoontes kooskõlas. Eesti Pank prognoosib 2026. aastaks 2,4% majanduskasvu, mis tugineb valdavalt eraisikute ja valitsemissektori suurematele kulutustele. Keskpanga hinnangul võib majanduskasv püsida 2,5% lähedal ka 2027. ja 2028. aastal, eeldusel et Lähis-Ida geopoliitilised pinged leevenevad. Samas rõhutab Eesti Pank, et majanduse ja sissetulekute kestlikuks kasvuks on vaja tootlikkuse suurenemist ning ettevõtete investeeringute elavnemist. Majandusprognoosi üheks

oluliseks riskiks peab Eesti Pank energiahindade püsimist kõrgel ning pikemaajaliseks probleemiks riigivõla kiiret kasvu.

Tabel 1. Makromajanduslikud näitajad 2025–2030

Majandusnäitajad	2025 tegelik	2026 prognoos	2027 prognoos	2028 prognoos	2029 prognoos	2030 prognoos
SKP reaalkasv %	1,3	2,5	2,3	2,4	2,2	2,1
SKP nominaalkasv %	5,0	6,0	5,2	4,7	4,5	4,4
Inflatsioon %	4,8	3,2	2,8	2,2	2,1	2,0
Tööhõive kasv %	-0,8	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0
Töötuse määr %	7,5	6,7	6,4	6,3	6,2	6,1
Keskmine brutopalk (eurodes)	2 092	2 209	2 312	2 415	2 518	2 624
Keskmise palga nominaalkasv %	5,6	5,6	4,7	4,4	4,3	4,2

Allikas: Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvine majandusprognoos

1.2. Saaremaa valla majanduskeskkonna ülevaade

Saaremaa vald on Eesti suurima pindalaga kohaliku omavalitsuse üksus (2 718 km²), mis moodustati 2017. aastal haldusreformi tulemusena. Vallas on 1 linn (Kuressaare), 9 alevikku ja 427 küla. Piirkondades on moodustatud avalike teenuste osutamiseks ja haldamiseks 13 teenuskeskust ning piirkonna elanike huviseid esindavad 13 osavallakogu.

Alates 1. septembrist 2026 kuulub Saaremaa valla haldusalasse 40 hallatavat asutust: 30 haridus- ja noorsootöösutust, 6 kultuuri- ja spordiasutust, 3 hoolekandeesutust ja 1 haldusasutus. Saaremaa vald 2025. aasta lõpu seisuga omab valitsevat mõju seitsmes äriühingus, kuues sihtasutuses ning kahes mittetulundusühingus.

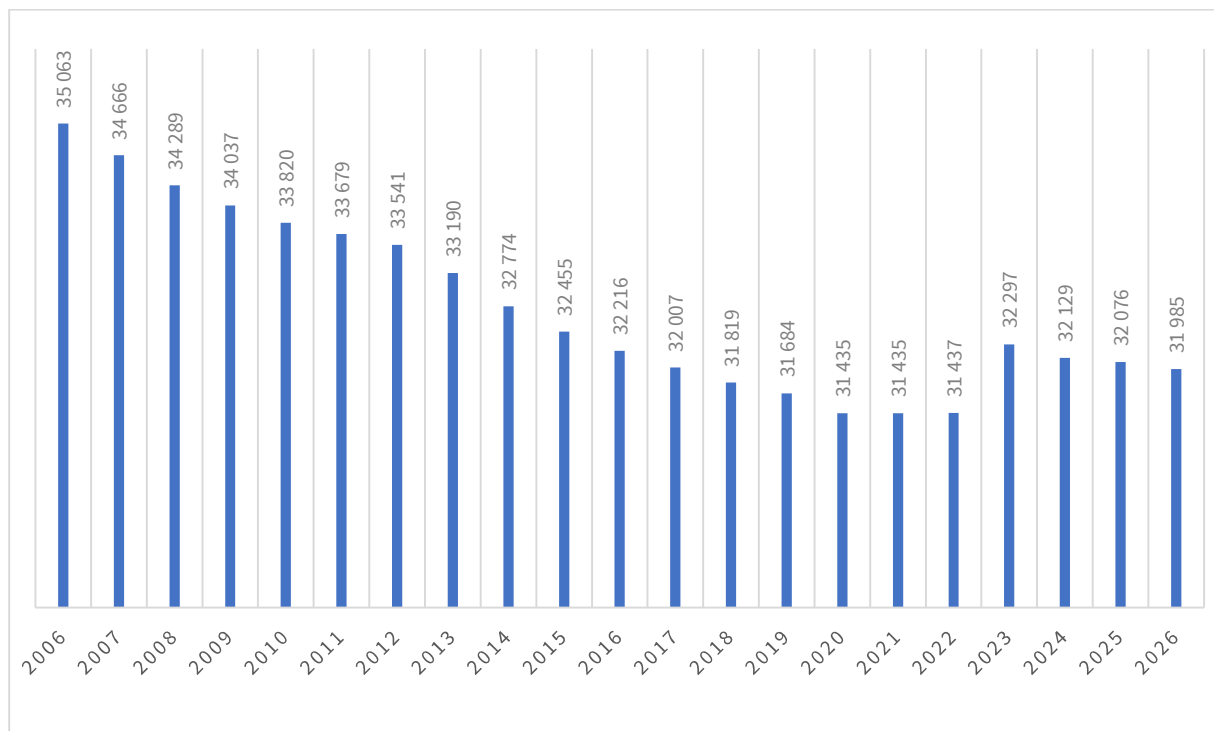
1.3. Saaremaa valla rahvastiku ülevaade

Saaremaa vallas elas 1. jaanuari 2026. aasta seisuga 31 985 inimest, mida on 91 inimese võrra vähem kui aasta varem samal ajal. Rahvaarvu mõõdukas vähenemine jätkus kolmandat aastat järjest (joonis 1). 1. septembri 2026 aasta seisuga on Saaremaa vallas 31 506 inimest ehk aasta algusega võrreldes 483 inimest vähem. Elanike arvu vähenemist on mõjutanud nii negatiivne loomulik iive kui ka rändesaldo. 2026. aasta esimese kaheksa kuu jooksul registreeriti Saaremaa vallas 137 sündi ja 272 surma, seega oli loomulik iive -135. Lisaks vähenes elanike arv rände tõttu 344 inimese võrra, sealjuures lahkus 206 inimest välisriiki. Soomes elavate inimeste puhul korregeeriti rahvastikuregistri andmeid, kuna osa inimesi oli varasemalt registreeritud nii Eesti kui ka Soome rahvastikuregistris ning pidi valima ühe registrijärgse elukoha.

Saaremaa valla elanike arvu vähenemist mõjutavad eelkõige madal sündimus ja negatiivne loomulik iive. Viimastel aastatel on rahvaarv olnud langustrendis, kuna sündide arv on püsitud veidi üle 200 sünni aastas, jäädes märkimisväärselt alla viimase kümnendi keskmisele tasemele, mil vallas registreeriti aastas ligikaudu 270–280 sündi. Sündimuse vähenemine on üks peamisi rahvastikumuutusi mõjutavaid tegureid ning avaldab otsest mõju loomulikule iibele. Kuigi

rändesaldo on aastati olnud kõikuv ja mõnel aastal positiivne, ei ole selle mõju olnud piisav, et kompenseerida loomuliku iibe negatiivset mõju ning pidurdada elanike arvu vähenemist.

Joonis 1. Saaremaa valla elanike arv 2006–2026 (1. jaanuari seisuga)

Allikas: rahvastikuregister

Kuressaares pidurdus elanike arvu vähenemine ajutiselt 2023. aastal, kuid 2024. aastal jätkus langustrend. Nelja aasta jooksul on Kuressaare elanikkond kahanenud 486 inimese võrra. Samal ajal on rahvaarv suurenenud naabruses asuvates Kaarma ja Pihla piirkondades ligikaudu samas suurusjärgus.

Saaremaa valla iga-aastane maksimaalne maksumaksjate arv määratakse rahvastikuregistri elukoha andmete alusel jooksva aasta 1. jaanuari seisuga². Võrreldes aastate 2025 ja 2026 andmeid, on tulu saavate isikute arv veidi suurenenud, seda nii üldarvult kui ka üksikute kuude lõikes. Kui 2025. aastal oli keskmine tulusaajate arv kuus 14 988, siis 2026. aasta esimese seitsme kuu keskmine on 15 070. Seejuures on ühe tulu saaja kohta makstud tulumaks jätkuvalt kasvanud.

² Alates 2021. aastast koostatakse maksumaksjate arvu statistika töödandjate lõikes ning seega võib üks isik seal esineda mitu korda. Samuti hõlmab see pangahoiustelt intressitulu saanuid.

2. PÕHITEGEVUSE TULUDE JA KULUDE ÜLEVAADE NING PROGNOOS

Põhitegevuse tulude ja kulude 2026. aasta eeldatav täitmine ja prognoos aastateks 2027–2030 on esitatud eelarvestrateegia koondtabelis (lisa 1). 2025. aasta tegelik ja 2026. aasta eeldatav täitmine sisaldavad ühekordseid projektide tulusid ja kulusid, mida järgnevateks perioodideks ei kavandata ning seetõttu ei ole eelnevate aastate täitmine 2027–2030 prognoosiga võrreldav.

2026. aasta eeldatava täitmise ja 2027. aasta prognoosi erinevust mõjutab enim ühistranspordi toetus, mille suurus võib aastati oluliselt kõikuda ning mis seetõttu kavandatakse eelarves konservatiivselt. Tegelik toetussumma selgumisel korrigeeritakse eelarvet lisaeelarvega. Erinevus tuleneb ka 2026. aastal elluviidavatest projektidest, mille tulusid ja kulusid 2027. aastaks enam ei kavandata. Suuremad neist on „Saaremaa väikekoolide võimestamine“, „Hariduse IKT keske juhtimismudeli rakendamine“ ning „Turismi sihtkohtade juhtimisorganisatsioonide sihtfinantseerimise programm“. Lisaks sisaldab 2026. aasta eeldatav täitmine hallatavate asutuste ühekordsete projektide tulusid ja kulusid, mida 2027. aasta prognoosis ei ole kavandatud.

2.1. Põhitegevuse tulud

Tulenevalt KOFS-ist käsitletakse põhitegevuse tuludena maksutulused, tulused kaupade ja teenuste müügist, saadavaid toetusi ja muid tegevuskulusid. Valla tuludest suurima osa moodustavad maksutulud, millest enamus laekub eraldistena riiklikest maksudest ehk füüsilise isiku tulumaksust ja maamaksust.

Eelarvestrateegia perioodil 2027–2030 on põhitegevuse tulude prognoosimisel lähtutud eelkõige järgmistest eeldustest:

- Saaremaa valla maksumaksjate arv püsib stabiilsena;
- füüsilise isiku tulumaksu kasv on vahemikus 3,5–5,0% aastas;
- 2027. aastal vähendatakse füüsilise isiku muust maksustatavast tulust eraldatavat tulumaksu 10,64%-lt 10,23%-le;
- 2027. aastal suurendatakse füüsilise isiku pensionilt eraldatavat tulumaksu 8,5%-lt 10,23%-le;
- maamaksumäärad jäävad 2025. aasta tasemele;
- uusi kohalikke makse ei kehtestata;
- riigieelarveeraldus tasandusfondist on kavandatud konservatiivsena, sest toetuse suurus on viimastel aastatel olnud väga suure kõikumisega ning on kavandatud 2026. aasta tasemel;
- riigieelarveeraldus toetusfondist on kavandatud 2026. aasta tasemel;
- muud saadavad toetused tegevuskuludeks erinevatelt riigiasutustelt on kavandatud vaid püsitoetuste mahuks.

Tabel 2. Saaremaa valla põhitegevuse tulud aastatel 2025–2030 (tuhandetes eurodes)

Põhitegevuse tulud	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Maksutulud	43 703	46 627	48 175	50 598	53 038	55 600
sh tulumaks	41 967	44 921	46 469	48 792	51 232	53 793
sh maamaks	1 731	1 700	1 700	1 800	1 800	1 800
sh muud maksutulud	6	7	7	7	7	7
Tulud kaupade ja teenuste müügist	4 683	5 096	4 998	4 998	5 168	5 168
Saadavad toetused tegevuskuludeks	26 157	24 360	21 759	21 759	21 759	21 759
sh tasandusfond	2 473	1 936	1 936	1 936	1 936	1 936
sh toetusfond	15 314	16 613	16 613	16 613	16 613	16 613
sh muud toetused	8 371	5 811	3 209	3 209	3 209	3 209
Muud tegevustulud	414	227	220	220	220	220
Kokku põhitegevuse tulud	74 957	76 310	75 152	77 575	80 184	82 746

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

Saaremaa valla eelarvesse laekuv füüsilise isiku tulumaks on seotud rahvastikuregistri järgselt Saaremaa valda registreeritud inimeste arvu, nende tööhõive taseme ning keskmise töötasuga, moodustades maksutuludest suurima osa.

Alates 2027. aastast on füüsilise isiku muudelt maksustatavatelt tuludelt kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatava tulumaksu määr 10,23%, võrreldes varasema 10,64%-ga. Samal ajal suureneb riiklikult pensionilt kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatava tulumaksu määr 8,5%-lt 10,23%-le.

Eelarvestrateegia perioodil on võrreldes 2026. aasta kinnitatud eelarvega 2027. aasta tulumaksu kasvuks kavandatud 7,1% ning aastatel 2028–2030 keskmiselt 5%. Võrreldes 2026. aasta tulumaksu prognoositava täitmisega on kasv 2027. aastaks 3,5% (tabel 2). Tulumaks moodustab aastatel 2027–2030 põhitegevuse tuludest 61,8–65,0%. Tulumaksu prognoosimisel on oluline osa maksumaksjate arvul ja palgatasemel. 2027. aastaks on pensionidelt eraldatav tulumaksu määr jõudnud kokkulepitud 10,23% tasemele ning edaspidi sõltub pensionidelt laekuva tulumaksu kasv seega eelkõige pensionide suurenemisest. Eelarvestrateegia perioodil eeldatakse, et maksumaksjate arv oluliselt ei muutu ja majandusolukorrast tulenevalt on jätkuv tugev surve palgataseme tõusuks. Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvises majandusprognoosis aastateks 2027–2030 on töötasude kasvuks prognoositud 4,2–4,7%.

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel ning mis laekub täies ulatuses kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse. 2022. aastal viidi Maa-ameti poolt läbi korraline maa hindamine. Maa hindamise tulemusena kasvas maa väärtus teatud juhtudel oluliselt, teisalt oli ka juhtumeid, kus maa väärtus jäi samaks või isegi langes (näiteks olukorras, kus vahepealne seadusandluse muudatus ei anna kinnistule ehitusõigust). 2026. aastal toimus uus maa hindamine toimus ja seejärel hakkab toimuma igal neljandal aastal. 2026. aasta korralise hindamise tulemusi hakatakse maamaksu arvutamisel kasutama alates 2028. aastast. Eelarvestrateegia perioodil moodustab maamaks valla põhitegevuse tuludest 2,2–2,3%.

Saaremaa vallas kehtivad kohalikud maksud on reklaamimaks ja teede ning tänavate sulgemise maks. Kohalikud maksud moodustavad valla põhitegevuse tuludest ligikaudu 0,01%. Kohalike maksude laekumise prognoosimisel on eeldatud, et uusi kohalikke makse eelarvestrateegia perioodil ei kehtestata. Kohalike maksude seadus võimaldab omavalitsustel kehtestada viis kohalikku maksu: reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks, loomapidamismaks, lõbustusmaks ja parkimistasu.

Tulud kaupade ja teenuste müügist moodustavad eelarvestrateegia perioodil 6,2–6,7% valla põhitegevuse tuludest. Tulud kaupade ja teenuste müügist koosnevad laekumistest teistelt omavalitsustelt haridusteenuse, lapsevanematelt lasteaedade toiduraha ja kohatasu ning huvikoolide ringitasude eest. Lisaks on tulud kaupade ja teenuste müügist üüritulud ning tasud hallatavate asutuste ja vallavalitsuse struktuuriüksuste teenuste eest. Põhiosa kaupade ja teenuste müügitulust laekub haridusalasest tegevusest. Eelarvestrateegia perioodil on Kihelkonna Hooldekodu ja Pärsama Hooldekodu hooldustasude kasvuks kavandatud ligikaudu 10% 2027. ja 2029. aastal. Hinnatõusuga kaetakse tööjõu- ja majanduskulude kasvu ning tagatakse hooldusteenuse jätkusuutlik osutamine ja teenuse osutamiseks vajalike vahendite järkjärguline uuendamine.

Maksude järel on valla teiseks suuremaks tuluallikaks saadavad toetused tegevuskuludeks. Sellised toetused moodustavad põhitegevuse tuludest eelarvestrateegia perioodil 26,3–29,0%. Toetused laekuvad põhiliselt riigieelarve tasandus- ja toetusfondist ning konkreetsete tegevuste sihttoetustest. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Tasandusfondi jaotamisel võetakse aluseks kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaks ja maamaks, kohaliku omavalitsuse üksuse elanike arv ja muud kohaliku omavalitsuse üksuse erisused. Tasandusfondi laekumine sõltub selle arvestamise aluseks olevate komponentide näitajatest, mistõttu on toetuse suurus aastate lõikes oluliselt kõikunud. 2026. aasta näitaja kajastab tegelikku laekumist, millest lähtutakse järgnevate aastate kavandamisel. Arvestades tasandusfondi võimalikku kõikumist, on eelarvestrateegia perioodil lähtutud konservatiivsest tulude planeerimisest.

Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Toetusfondi vahendid eraldatakse üldhariduse, huvihariduse ja huvitegevuse toetamiseks, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukuludeks, toimetulekutoetuse maksmise kulude hüvitamiseks, suure hooldus- ja abivajadusega lastele abi osutamiseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitamiseks ning kohalike teede hoiuks. Eelarvestrateegias on toetusfondi kavandamisel lähtutud 2026. aasta tegelikust laekumisest, mis on võetud järgnevate aastate arvestuse aluseks.

Muud saadavad toetused on erinevate riigiasutuste sihtotstarbelised toetused (näiteks treenerite tööjõukulude toetus, koolipiima ja -puuvilja toetus, raamatukogude toetus jm).

Muu tegevustulu koosseisus käsitletakse muuhulgas maavara kaevandamisõiguse tasusid, vee erikasutustasu, saastetasusid, kahjutasusid, viivistasusid ning muid planeerimata tulusid. Eelarvestrateegia perioodil on muud tegevustulud kavandatud eelmiste perioodide tegelikke laekumisi arvestades.

2.2. Põhitegevuse kulud

Tulenevalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest (KOFs) jaotatakse põhitegevuse kulud antavateks toetusteks ja muudeks tegevuskuludeks. Eelarvestrateegias kasutatakse lisaks detailsemat jaotust, mille kohaselt muud tegevuskulud jagunevad personali-, majandamis- ja muudeks kuludeks.

Toetused tegevuskuludeks on sotsiaaltoetused, muud toetused füüsilistele isikutele ning sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks. Antavate toetuste hulgas on tegevus- ja projektitoetused mittetulundusühingutele ning teistele organisatsioonidele.

Tabel 3. Saaremaa valla põhitegevuse kulud aastatel 2025–2030 (tuhandetes eurodes)

Põhitegevuse kulud	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Antavad toetused tegevuskuludeks	8 454	7 780	8 401	8 601	8 901	9 301
Muud tegevuskulud	58 908	61 362	62 702	63 602	65 171	67 171
sh personalikulud	41 457	44 574	45 069	45 769	46 839	48 039
sh majandamiskulud	17 389	16 527	17 253	17 453	17 953	18 753
sh muud kulud	62	261	380	380	380	380
Põhitegevuse kulud kokku	67 362	69 143	71 103	72 203	74 072	76 472

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

Eelarvestrateegia perioodil on kavandatud püsikulude järjepidev kasv, mis tuleneb eelkõige tööjõu-, energia- ja teenusekulude suurenemisest ning antavate toetuste mahu ja määrade ning hoolduskulude piirmäära kasvust. Kulude kavandamisel on arvestatud muutuvate vajaduste, teenuste osutamisega seotud kulude ning kohaliku omavalitsuse toetuste ja hüvitiste jätkusuutliku rahastamisega.

Alates 1. jaanuarist 2027 on arvestatud üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäära tõusuga 650 euronit kuus, mille mõju valla eelarvekuludele on hinnanguliselt 410 400 eurot aastas. Samuti on alates 2027. aastast kavandatud mitmete sotsiaaltoetuste suurendamine: sünnitoetus tõuseb 400 eurolt 800 euronit, matusetootus 250 eurolt 300 euronit ning hooldajatoetus 100 euronit kuus. Nimetatud muudatuste eesmärk on parandada elanikele osutatavate sotsiaalteenuste ja -toetuste kättesaadavust ning toetada perede ja hoolduskoormusega inimeste toimetulekut.

Personalikulude kasv 2026. aastal tulenes töötasu alammäära ja õpetajate töötasu alammäära suurenemisest ning üldisest palgafondi tõusust. Töötasu alammäär kasvas 2026. aastal 6,8% ning õpetajate töötasu alammäär 8,24%. Huvikoolide õpetajate töötasu määr 2026. aastal ei muudetud, samas kui ülejäänud töötajate palgafondi kasvuks kujunes keskmiselt 7%.

Eelarvestrateegias on 2027. aastaks kavandatud personalikulude kasv, arvestades üldist palgafondi suurenemist ning õpetajate töötasu alammäära tõusu 3% (tabel 3). Õpetajate töötasu alammäära edasine muutumine sõltub riiklikest otsustest ning eelarvestrateegia koostamise ajal puudub selle kohta lõplik teave.

Alates 2027. aastast on kavandatud huvikoolide õpetajate töötasu määra tõus 8,24%, et viia see vastavusse 2026. aastal toimunud õpetajate töötasu alammäära kasvuga. Ülejäänud töötajate osas on personalikulude kasvuks prognoositud keskmiselt 1,6-2,6% aastas.

2026. aastal on õpetajate töötasu alammäär 1 970 eurot kuus ning alates 1. aprillist 2026 on töötasu alammäär 946 eurot kuus. Vastavalt Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahel sõlmitud hea tahte kokkuleppele on eesmärk kujundada töötasu alammääraks 50% Eesti keskmisest palgast. Saaremaa valla eelarvestrateegias on 2027. aastaks arvestatud töötasu alammäära kasvuga 3%, kuid strateegia koostamise ajal ei olnud töötasu alammäära 2027. aasta kokkuleppe läbirääkimised veel alanud ning alammäära lõplik suurus ei olnud teada.

Eelarvestrateegia perioodil on tegevuskulude kavandamisel lähtutud eelkõige seadustest tulenevate avalike teenuste osutamiseks vajalike kulude katmisega. Eelarvestrateegia perioodil on kavandatud energia- ja teenusekulude jätkuv kasv. Majandamiskulude puhul on arvestatud ainult põhitegevuse püsikuludega, välja on jäetud ühekordsete projektide kulud. Seoses põhitegevuse kulude kasvuga ja jätkuvalt suurenevate palgakuludega on majandamiskulude suurenemine kavandatud konservatiivselt.

Muude kulude eelarves on kavandatud vallavalitsuse reservfond suurusega 350 000 eurot, mille suurenemine on võrreldes 2026. aastaga 90 000 eurot.

3. INVESTEERIMISTEGEVUS

Valla investeerimistegevuse sisu määrab ära KOFS³. Lisaks on oluliseks investeerimistegevuse mõjutajaks netovõlakoormus⁴. Enamik valla tehtavatest investeeringutest kaetakse laenuvahenditega, mis tähendab, et netovõlakoormus määrab, kui palju on võimalik laenu võtta ja seeläbi investeeringuid teha.

Investeeringuvõimekuse säilitamise ja valla arenguks vajalike investeeringute elluviimise oluliseks eelduseks on välisrahastuse kaasamine ning vajaliku omafinantseeringu tagamine. Valla investeeringuvõimekust mõjutavad jätkuvalt kõrge kulutase, tööjõu- ja ehituskulude kasv ning muutused majandus- ja maksukeskkonnas. Samuti tuleb investeeringute kavandamisel arvestada kohalikele omavalitsustele suunatud toetusmeetmete kättesaadavuse ja omafinantseeringu tingimustega. Seetõttu lähtutakse investeeringute kavandamisel valla finantsvõimekusest, investeeringute prioriteetsusest ning välisrahastuse kaasamise võimalustest.

Investeeringute kavandamisel on arvestatud nii juba rahastamisotsuse saanud projektide kui ka investeeringutega, mille elluviimine sõltub toetuse saamisest või valla rahalistest võimalustest. Investeeringute kava vaadatakse igal aastal üle ning täpsustatakse vastavalt valla finantsvõimekusele, projektide ettevalmistuse edenemisele, investeeringute tegelikule maksumusele ja avanevatele toetusvõimalustele.

Investeeringuvõimekuse tulud moodustuvad peamiselt põhivara soetuseks saadavatest sihtfinantseerimistest ning põhivara müügist. Eelarvestrateegia perioodil on investeeringute rahastamiseks kavandatud sihtfinantseerimist vastavalt rahastamisotsuse saanud ja kavandatavatele projektidele. Investeeringuvõimekuse tulude prognoos on esitatud eelarvestrateegia koondtabelis (lisa 1).

Investeeringute rahastamiseks kasutatakse põhitegevuse tulemit, investeerimistegevuse tulusid, likviidseid vahendeid ja laenu raha. Eelarvestrateegia perioodiks kavandatud investeeringud on esitatud tabelis 4.

³ KOFS § 16 lõige 1: Investeeringuvõimekuse eelarveosa jaotatakse majandusliku sisu järgi vähemalt järgmisteks liikideks: 1) põhivara soetus; 2) põhivara müük; 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine; 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine; 5) osaluste soetus; 6) osaluste müük; 7) muude aktsiate ja osade soetus; 8) muude aktsiate ja osade müük; 9) antavad laenud; 10) tagasilaekuvad laenud; 11) finantstulud ja finantskulud.

⁴ Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Likviidseteks varadeks loetakse raha ja pangakontodel olevaid vahendeid, rahaturu- ja intressifondide aktsiaid ja osakuid ning soetatud võlakirju. Netovõlakoormus on 0, kui likviidsed varad ületavad võlakohustusi. Vastupidisel juhul jagatakse võlakohustuste ja likviidsete varade vahe põhitegevuse tuludega ning väljendatakse protsentides.

Tabel 4. Saaremaa valla investeeringud aastatel 2027–2030 (eurodes)

KIRJE NIMETUS	2027	2028	2029	2030
01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	978 200	2 121 800	0	0
Kuressaare Tallinna tn 10 rekonstrueerimine	978 200	2 121 800		
<i>sh toetus</i>	428 200	928 800		
04 MAJANDUS	1 330 000	1 473 000	1 194 800	1 301 280
Teede investeeringud	800 000	968 000	1 064 800	1 171 280
Kuressaare kesklinna tänavakatte rekonstrueerimine	350 000	250 000		
Turismiobjektideni viivate teede rekonstrueerimine	50 000	125 000		
Erateede korrastamise toetusmeede (ASF)	30 000	30 000	30 000	30 000
Planeeringud ja projektid	50 000	50 000	50 000	50 000
Projektide omaosalused	50 000	50 000	50 000	50 000
05 KESKKONNAKAITSE	830 000	75 000	75 000	75 000
AS Kuressaare Veevärk aktsiate omandamine (OS)	830 000	75 000	75 000	75 000
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	410 000	410 000	410 000	410 000
Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede (ASF)	20 000	20 000	20 000	20 000
Hajaasustuse programmi omaosalus (ASF)	340 000	340 000	340 000	340 000
<i>sh toetus</i>	170 000	170 000	170 000	170 000
AS Kuressaare Soojus aktsiate omandamine (OS)	50 000	50 000	50 000	50 000
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	535 000	180 000	155 000	130 000
Kuressaare Talve tn staadioni rekonstrueerimine	180 000	100 000		
Kuressaare linnastaadioni tribüüni ja staadionihoone ümberehituse projekteerimine			75 000	
Kuressaare Spordihoone ruumide laienduse projekteerimine				50 000
Kuressaare kesklinna mänguväljaku rekonstrueerimine	200 000			
Kuressaare Teatri valgussildade ümberehitus (ASF)	75 000			
Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine (ASF)	80 000	80 000	80 000	80 000
09 HARIDUS	6 051 680	4 827 680	7 280 000	7 200 000
Spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimine	200 000	200 000	200 000	200 000
Valjala Lasteaia ja Põhikooli ühise kõogi rajamine ning lasteaia laiendamine	1 182 000	0	0	0
Kuressaare Hariduse Kooli Kingu tn hoone rekonstrueerimine	2 480 000	0	0	0
Kärla Põhikooli rekonstrueerimine	2 149 680	2 949 680	0	0
<i>sh toetus</i>	694 680	694 680	0	0
Lümanda Põhikooli juurdeehituse projekteerimine	40 000	0	0	0
Orissaare Gümnaasiumi sööklahoone rekonstrueerimine	0	1 578 000	0	0
<i>sh toetus</i>	0	700 000	0	0
Salme Kooli ventilatsiooni ja ujula projekteerimine	0	100 000	0	0
Kuressaare Nooruse Kooli hoone rekonstrueerimine	0	0	7 000 000	7 000 000
<i>sh toetus</i>	0	0	2 940 000	2 940 000
Pihtla Kogukonnamaja ehituse projekteerimine	0	0	80 000	0
10 SOTSIAALNE KAITSE	1 785 006	0	0	0
Kuressaare Kopli tn 5 sotsiaalmaja lammutamine ja uue rajamine	1 785 006	0	0	0
<i>sh toetus</i>	845 376	0	0	0
KÕIK KOKKU	11 919 886	9 087 480	9 114 800	9 116 280
<i>sh toetuse arvelt</i>	2 138 256	2 493 480	3 110 000	3 110 000
<i>sh valla raha</i>	9 781 630	6 594 000	6 004 800	6 006 280

ASF – põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine

OS - osaluste soetus

Tallinna tn 10 asuva Saaremaa Vallavalitsuse kontorihoone rekonstrueerimine on kavandatud aastateks 2027–2028. Investeering lähtub Saaremaa valla arengukavas aastateks 2025–2035 seatud vajadusest rekonstrueerida vallavalitsuse kontorihooned. Hoone jätkusuutlikkuse tagamiseks teostatakse vajalikud rekonstrueerimistööd, mis aitavad kaasa hoone energiatõhususe parandamisele. Tööde eeldatav kogumaksumus on 3 100 000 eurot, millest 1 357 100 eurot kaetakse meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programm“.

Rekonstrueerimisega kaasneb vallavalitsuse kasutuses olevate tööruumide terviklik ümberkorraldamine, mille eesmärk on vähendada valla kasutuses olevat büroopinda ning kasutada olemasolevat kinnisvara senisest tõhusamalt. Kuressaares on kavas koondada vallavalitsuse töökohad võimalikult suures ulatuses kesklinnas asuvatesse hoonetesse – Lossi 1, Raekoda 2 ja Tallinna 10 – kasutades nende ruumipotentsiaali maksimaalselt. Selle tulemusena on võimalik vabastada üks praegu vallavalitsuse kasutuses olev hoone ning suunata see võõrandamisele. Seeläbi panustab vallavalitsus ka Kuressaares valla strateegilisse eesmärki vähendada valla kasutuses olevate hoonete ja ruutmeetrite mahtu ning nendega seotud püsikulusid.

Samuti kaardistatakse maapiirkondades asuvad vallavalitsuse töökohad ja võimalused kasutada piirkondlikke teenuskeskusi paindlike kaugtöökohtadena. See võimaldab maapiirkondades elavatel töötajatel täita tööülesandeid vajaduse korral elukohale lähemal, vähendades Kuressaarde tööle sõitmise vajadust ning kasutades olemasolevaid vallale kuuluvaid tööruume otstarbekamalt.

Valla teede ja tänavate remondiks ning rekonstrueerimiseks kavandatud investeeringud kaetakse osaliselt riigi eraldatud kohalike teede hoiu toetusest ning valla likviidsetest vahenditest. Aastatel 2027–2030 on kavandatud teede ja tänavate investeeringute mahu järkjärguline kasv 800 000 eurolt 1 171 280 euroni.

Kuressaare kesklinna tänavakatte rekonstrueerimiseks on eelarvestrateegiasse aastateks 2027–2028 planeeritud 600 000 eurot. 2027. aastal rekonstrueeritakse Tallinna tänava Torni tn–Raekoja tn vaheline lõik koos teenindava transpordi kaubalaadimisplatsiga ning 2028. aastal Lossi tänava Raekoja tn–Kauba tn vaheline lõik ja rekonstrueerimist vajavad ülekäigukohad. Tööde etapiviisilisel kavandamisel lähtutakse tänavakatete tegelikust seisukorrast ning rekonstrueerimistööde mahust ja vajadusest.

Turismiobjektide ligipääsetavuse parandamiseks on aastatel 2027–2028 kavandatud Koigi raba tee ja Harilaiu tee rekonstrueerimine. Teede seisukorra parandamiseks ja turismiobjektidele parema juurdepääsu tagamiseks on eelarvestrateegias kavandatud kokku 175 000 eurot.

Meetmeks „Toetuse andmise kord maapiirkondades asuvate juurdepääsuteede remonditööde teostamiseks“ on eelarvestrateegias kavandatud 30 000 eurot.

Ehitusalaste projektide ja planeeringute läbiviimiseks kavandatakse eelarvestrateegia perioodi igal aastal 50 000 eurot. 2026. aastal kasutati vahendeid muu hulgas Kuressaare kesklinna tänavakatete rekonstrueerimise eeluuringuteks ning väiksemate projekteerimistööde teostamiseks.

Investeeringu projektide omaosaluse katteks on eelarvestrateegia perioodil planeeritud 50 000 eurot. Vahendeid saab kasutada projektivoorudes, kui valla omaosaluse määr on kuni 50%. Summat on vähendatud 50 000 euro võrra võrreldes eelmise aasta eelarvega. 2026. aastal kaetakse antud vahenditest muuhulgas Kuressaare linnuse raveliinide ja glassii projekteerimise omaosalus.

Aktsiaseltsile Kuressaare Veevärk eraldatakse eelarvestrateegia perioodil 75 000 eurot aastas aktsiate omandamise kaudu heitveekäitlussüsteemide parendamiseks. Aastal 2027 on ette nähtud

eraldada täiendavalt 755 000 eurot, Läätsa purgla rajamiseks ning Kuressaare linna ühisvoolse kanalisatsiooni lahkvoolseks ehitamise projekti omaosaluse katmiseks. Kuressaare linna viit piirkonda hõlmav projekt viiakse ellu aastatel 2027–2028. Projekti kogumaksumus on ligikaudu 1,75 miljonit eurot, millest 1,2 miljonit eurot kaetakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusest ning valla omaosalus moodustab 550 000 eurot. Läätsa purgla rajamise raames rekonstrueeritakse reoveepuhasti ja rajatakse purgla vastuvõtusüsteem.

Meetmeks „Toetuse andmise kord maapiirkonnas elavate perede elutingimuste parandamiseks“ on eelarvestrateegias kavandatud 20 000 eurot.

Hajaasustuse programmi eesmärgiks on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning seeläbi toetada rahvastiku püsimist nendes piirkondades. Vastavalt kokkuleppele jaotub toetus riigi ja valla vahel võrdselt. Aastateks 2027–2030 on hajaasustuse programmi jaoks kavandatud 340 000 eurot, millest 170 000 eurot moodustab riiklik toetus ja sama suure osa vallapoolne kaasfinantseering. Riigipoolse toetuse tegelik suurus selgub igal aastal pärast riigieelarveliste vahendite jaotamist ja toetuse eraldamist kohalikele omavalitsustele. Sellest tulenevalt täpsustatakse vajadusel lisaeelarvetega ka Saaremaa valla kaasfinantseeringu suurust vastavalt riigi eraldatavale toetussummale.

Aktsiaseltsile Kuressaare Soojus eraldatakse eelarvestrateegia perioodil 50 000 eurot aastas aktsiate omandamise kaudu tänavavalgustuse arendamiseks ja rekonstrueerimiseks. Konkreetsed investeeringuobjektid määratakse igal aastal lähtuvalt vajadustest ja kokkulepitud prioriteetidest.

Kuressaare Talve tn staadioni rekonstrueerimiseks kavandatakse aastatel 2027–2028 kokku 280 000 eurot. Rekonstrueerimise käigus vahetatakse staadioni kunstmurukate ja rajatakse valgustus, millega parandatakse treening- ja võistlustingimusi ning pikendatakse staadioni igapäevast kasutusperioodi, võimaldades seda aktiivsemalt kasutada nii varakevadel kui ka hilissügisel.

Kuressaare linnastaadioni tribüüni ja staadionihoone ümberehituse projekteerimiseks kavandatakse 2029. aastal 75 000 eurot. Staadioni tribüüni ja staadionihoone rekonstrueerimiseks on varasemalt koostatud projektlahendus, kuid enne ehitustööde kavandamist tuleb hinnata selle vastavust praegustele vajadustele ja kavandatava investeeringu mahule. Projekteerimise käigus vaadatakse üle olemasolevad lahendused ning töötatakse välja staadioni edasist kasutust arvestav terviklahendus.

Kuressaare Spordihoone ruumide laienduse projekteerimiseks kavandatakse 2030. aastal 50 000 eurot. Laienduse eesmärk on parandada spordihoone ruumikasutust ning luua täiendavad võimalused spordiinventari hoiustamiseks. Esialgse hinnangu kohaselt kaalutakse hoone tagaküljele ligikaudu 50–80 m² suuruse juurdeehituse rajamist. Juurdeehituse täpne lahendus, maht ja teostatavus selgitatakse välja projekteerimise käigus.

Kuressaare kesklinna mänguväljaku rekonstrueerimise jätkamiseks on 2027. aastaks kavandatud 200 000 eurot. Mänguväljaku rekonstrueerimine toimub etapiviisiliselt ning esimese etapi ehitustööd algasid 2026. aasta septembris. Esimeses etapis tehakse muu hulgas mänguväljaku taristu uuendamisega seotud töid ja rajatakse invavõimekusega tualettruum. 2027. aastal jätkatakse mänguväljaku tervikliku lahenduse elluviimist, uuendades mänguvahendeid, turva- ja pinnakatteid ning mänguala muid elemente. Eesmärk on kujundada Kuressaare kesklinna kaasaegne, turvaline, mitmekesine ja võimalikult kaasav mängukeskkond eri vanuses lastele ning parandada kesklinna kui peresõbraliku avaliku ruumi kvaliteeti. Investeeringu kavandatud kogumaksumus aastatel 2026–2027 on 285 692 eurot.

Kuressaare Teatri lavaruumi valgussildade ümberehituse toetamiseks eraldatakse 2027. aastal 75 000 eurot. Investeeringuga tagatakse kaasaegsete valgustehniliste lahenduste ohutu kasutamine, parandatakse tehniliste süsteemide töökindlust ning viiakse lavaruumi tehniline taristu vastavusse tänapäevaste nõuete ja ohutusstandarditega.

Vallas paiknevate vanimate sakraalehitiste remondi toetamiseks on eelarvestrateegia perioodil planeeritud 80 000 eurot aastas. Toetus on ette nähtud pühakodade remondiks taotletavate toetuste omaosaluse katmiseks.

Spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimiseks kavandatakse eelarvestrateegia perioodil 200 000 eurot aastas. Vahendid suunatakse Saaremaa eri piirkondades asuvate multifunktsionaalsete spordi- ja mänguväljakute järkjärguliseks uuendamiseks ning põhjendatud vajaduse korral uute väljakute rajamiseks. Eelkõige keskendutakse koolide juures asuvatele väljakutele, et parandada laste ja noorte võimalusi sportimiseks ja aktiivseks vaba aja veetmiseks. Tööd kavandatakse etapiviisiliselt, lähtudes väljakute seisukorrast, kasutusvajadusest ja investeeringu otstarbekusest. Objektide valik ja tööde täpne maht määratakse igal aastal koostöös piirkondade esindajate ja valla spetsialistidega. Esialgse hinnangu kohaselt vajavad esmajärjekorras korrastamist Valjala, Aste ja Leisi koolide juures asuvad väljakud.

Valjala Lasteaia ja Põhikooli köökide ühendamise ja lasteaia laiendamise on kavandatud kogumaksumusega 1 182 000 eurot. Investeeringu käigus rajatakse Valjala Lasteaiale juurdeehitus, et lahendada lasteaia ruumipuudus ja tuua praegu Valjala Põhikooli hoones paiknev lasteaiaühik tagasi lasteaia ruumidesse. Lisaks ühendatakse lasteaia ja põhikooli köögid ning korrastatakse parkimisala, parandades nii haridusteenuste korraldust kui ka liikluskorralduse turvalisust.

Kuressaare Hariduse Kooli Kingu tänava hoone rekonstrueerimiseks on 2027. aasta eelarves kavandatud 2 480 000 eurot, et kaasajastada hoone ning kohandada selle ruumid vastavaks tegelikule kasutusotstarbele ja kooli vajadustele.

Kärla Põhikooli hoone rekonstrueerimiseks on eelarvestrateegias aastatel 2027–2028 kavandatud 5 099 360 eurot, millest 1 389 360 eurot moodustab meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programm“ saadav toetus. Rekonstrueerimise eesmärk on parandada koolihoone energiatõhusust ning vähendada kasvuhoonegaaside heidet, hoonesse tarnitava energia kogust ja hoone ülalpidamiskulusid. Koos projekteerimisega on projekti eeldatav kogumaksumus 5 217 160 eurot.

Lümanda Põhikooli juurdeehituse projekteerimiseks kavandatakse 2027. aastal 40 000 eurot. Varasemalt koostatud projekt on olemas, kuid vajab enne ehitustööde kavandamist korrigeerimist ja ajakohastamist. Kooli olemasolev majandushoone on halvas tehnilises seisukorras ning selle lammutamise järel on samale asukohale kavandatud kooli vajadustele vastava juurdeehituse rajamine. Uuendatud projekt annab aluse investeeringu täpsema maksumuse ja edasise ajakava kavandamiseks. Juurdeehituse ehitustööde esialgne hinnanguline maksumus on 1 940 000 eurot ning investeeringu elluviimise võimalust ja ajakava hinnatakse pärast projekti ajakohastamist, lähtudes valla finantsvõimekusest

Orissaare Gümnaasiumi söökla rekonstrueerimiseks on 2027. aastaks eelarvestrateegias kavandatud 1 578 000 eurot, millest 700 000 eurot moodustab toetus meetmest „Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes“. Rekonstrueerimise eesmärk on rajada kaasaegne ja kooli vajadustele vastav sööklahoone koos söögisaaliga.

Salme kooli ujula ja ventilatsioonisüsteemi rekonstrueerimise projekteerimiseks kavandatakse 2028. aastal 100 000 eurot. Projekteerimise käigus töötatakse välja terviklahendus ujula rajamiseks ning kogu hoone ventilatsioonisüsteemi väljaehitamiseks ja kaasajastamiseks.

Kuressaare Nooruse Kooli hoone rekonstrueerimine on kavandatud aastateks 2029–2030 kogumaksumusega 14 000 000 eurot. Rekonstrueerimise eesmärk on lahendada hoone kütte-, vee- ja ventilatsioonisüsteemide ning ruumilahendusega seotud kitsaskohad, parandada hoone energiatõhusust ja viia õppekeskkond vastavusse haridusasutustele kehtivate nõuetega. Investeeringu elluviimise eelduseks on 5 880 000 euro suuruse toetuse saamine meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhusus“.

Pihla Kogukonnamaja projekteerimiseks kavandatakse 2029. aastal 80 000 eurot. Projekteerimise käigus selgitatakse välja, kas otstarbekam on olemasoleva hoone rekonstrueerimine või samasse asukohta uue hoone rajamine. Kogukonnamajja on kavandatud koondada kultuuriasutuste, haridusasutuse ja teenuskeskuse ruumid, luues seeläbi piirkonna teenustele ühise ja kaasaegse tegevuskeskkonna. Projekteerimisel arvestatakse ka kogukonna vajaduse ja sooviga rajada hoonesse spordisaal.

Kuressaares, aadressil Kopli tänav 5 asuva sotsiaalmaja lammutamine ja uue rajamiseks on kavandatud 2027. aastal 1 785 006 eurot. Projekti eesmärk on tagada kaasaegsed elutingimused ning parandada energiatõhusust. Tööde eeldatav kogumaksumus on 2 635 006 eurot, millest 1 247 400 eurot on võimalik saada toetusena meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhusus“.

Tabel 5. Saaremaa valla investeerimistegevus aastatel 2025–2030 (tuhandetes eurodes)

Investeeringustegevuse kulud	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-4 752	-8 339	-10 540	-7 410	-6 901	-6 936
Põhivara müük (+)	449	529	350	400	500	500
Põhivara soetus (-)	-4 598	-8 749	-10 487	-8 484	-8 512	-8 513
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 161	1 861	2 138	2 493	3 110	3 110
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-573	-618	-553	-478	-478	-478
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-374	-505	-880	-125	-125	-125
Finantstulud (+)	118	120	120	120	120	120
Finantskulud (-)	-935	-976	-1 229	-1 336	-1 517	-1 550

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

Eelarvestrateegia perioodil on intressikulude prognoosimisel arvestatud 6 kuu Euribori määraga 3,2%. Tegemist on konservatiivse planeerimiseeldusega, mis arvestab intressimäärade võimaliku kõikumisega. Euroopa Keskpanka 2026. aasta septembriprognoosi aluseks olevate turuootuste kohaselt on 3 kuu Euribor 2027. ja 2028. aastal keskmiselt ligikaudu 3%.

4. FINANTSEERIMISTEGEVUS

Tulenevalt KOFS-i § 17 lõikest 1 käsitletakse eelarvestrateegias finantseerimistegevusena järgmiseid tegevusi:

- laenude võtmine;
- võlakirjade emiteerimine;
- kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine;
- kohustuste võtmine teenuste kontsessioonkõikulepete alusel;
- võetud laenude tagasimaksmine;
- kapitalirendi- ja faktooringukohustuste täitmine;
- emiteeritud võlakirjade lunastamine;
- tagasimaksed teenuste kontsessioonkõikulepete alusel.

Saaremaa valla finantseerimistegevusena kajastub eelkõige investeerimislaenude võtmine ja selle põhiosa tagasimaksed. Täpsem ülevaade Saaremaa valla finantseerimistegevusest on esitatud allolevas tabelis (tabel 6).

Tabel 6. Saaremaa valla finantseerimistegevus aastatel 2025–2030 (tuhandetes eurodes)

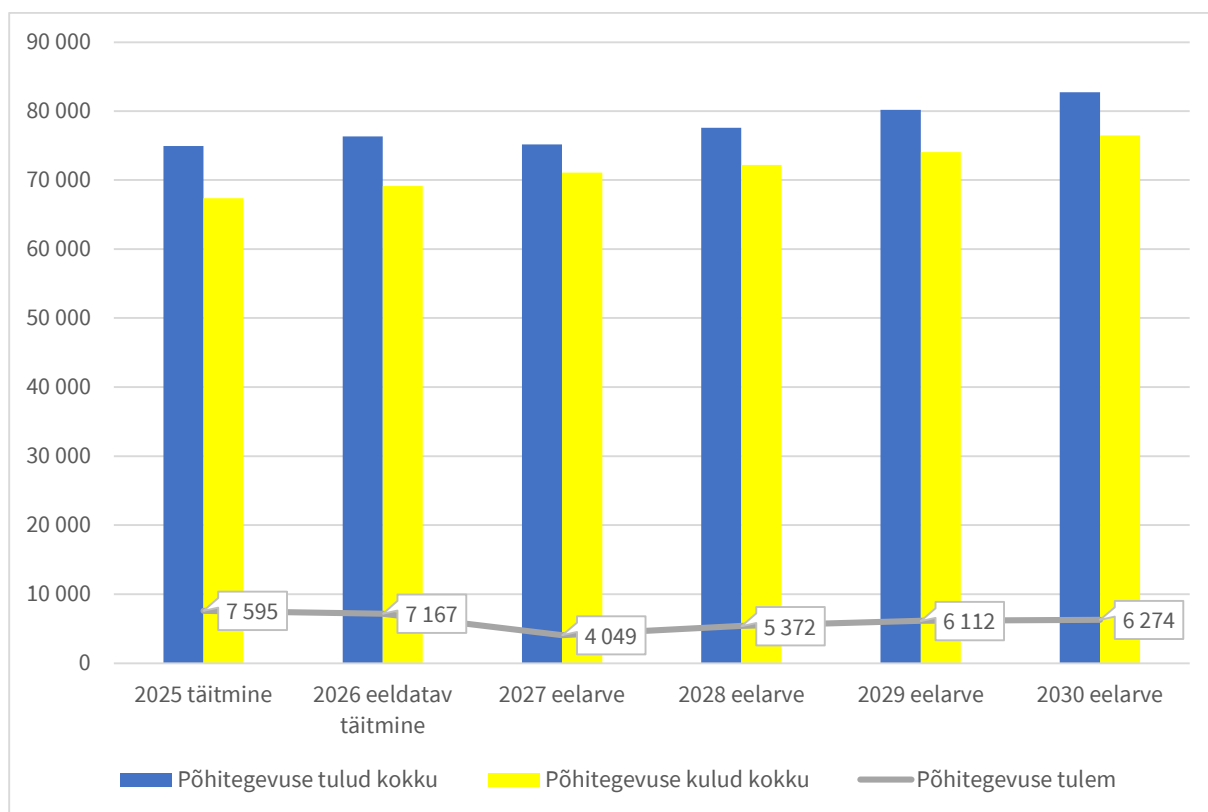
Finantseerimistegevuse kulud	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027. eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Finantseerimistegevus	886	-4 465	2 838	1 721	1 397	1 650
Kohustiste võtmine (+)	5 140	0	7 000	6 000	6 000	6 000
Kohustiste tasumine (-)	-4 254	-4 465	-4 162	-4 279	-4 603	-4 350

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

KOFS kehtestab finantsdistsipliini tagamise meetmed, milleks on kinnipidamine põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakooormuse ülemmäärast.

Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Alates 2027. aastast peab põhitegevuse tulemi suurus aruandeaasta lõpu seisuga katma finantskulud. Seaduses sätestatud erandina võib põhitegevuse tulemi olla aruandeaasta lõpu seisuga lubatavast väärtusest väiksem, kui sellele eelnenud aasta põhitegevuse tulemi vastas nõutavale väärtusele.

Saaremaa valla eelarvestrateegia eesmärk on hoida põhitegevuse tulemi tasemel, mis võimaldab katta finantskulud ning võimalikult suures ulatuses ka laenude põhiosa tagasimakseid, säilitades seeläbi valla investeerimisvõimekuse ja finantsilise jätkusuutlikkuse. Eelarvestrateegia perioodil on põhitegevuse tulemi kavandatud positiivsena kogu perioodi vältel (joonis 2).

Joonis 2. Saaremaa valla põhitegevuse tulem aastatel 2025–2030 (tuhandetes eurodes)

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

Teiseks eesmärgiks on hoida põhitegevuse tulude ja kulude kasv pikaajaliselt tasakaalus, vältides püsivat olukorda, kus põhitegevuse kulud kasvavad tuludest kiiremini. Selline lähenemine aitab säilitada positiivse põhitegevuse tulemi ning tagada valla põhitegevuse jätkusuutliku rahastamise. Ülevaade põhitegevuse tulude ja kulude muutustest on esitatud tabelis 7. Võrdluse paremaks kajastamiseks on tabelist välja jäetud ühekordse iseloomuga projektitulud ja -kulud, mis kajastuvad

Tabel 7. Saaremaa valla põhitegevuse tulude ja kulude muutused aastatel 2026–2030

	2026 prognoos	2027 prognoos	2028 prognoos	2029 prognoos	2030 prognoos
Põhitegevuse tulude kasv	2%	-2%	3%	3%	3%
Põhitegevuse kulude kasv	3%	3%	2%	3%	3%

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

Kolmas eesmärk on säilitada netovõlakoormus mõõdukalt tasemel. Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevad vahendid) kogusumma vahe, mille arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud kohustused⁵.

⁵ Kofs § 34 lõiked 2 ja 7: võlakohustustena võetakse arvesse bilansis kajastatud võetud laenud, kapitalirendikohustused, emiteeritud võlakirjad, tasumise tähtajaks täitmata jäänud kohustused, saadud toetuste tagasimakse kohustused, pikaajalised võlad tarnijatele ja bilansiväliselt kajastatud järgmiste perioodide rendikohustused mittekatestatavatest kasutusrendilepingutest mittekatestatava perioodiga üle ühe aasta.

Netovõlakoormus arvutatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel aruandeaasta lõpu seisuga.

Eelarvestrateegia perioodil kavandab Saaremaa vald investeeringute ja projektide kaasfinantseerimiseks võtta laene ja muid finantskohustusi tagades, et netovõlakoormus ei ületa sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Seejuures lähtub vald konservatiivsest laenupoliitikast, hoides netovõlakoormuse kogu perioodi jooksul 40% piires.

Vastavalt KOFS §-le 34 netovõlakoormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kaheksakordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat ja selle alusel arvutatud põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kaheksakordne vahe on väiksem kui 70 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda kuni 70 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest.

2025. aasta lõpu seisuga oli Saaremaa valla netovõlakoormuse määr 30,2% põhitegevuse tuludest. 2026. aasta lõpuks on netovõlakoormuse määr eelduslikult 30,7% põhitegevuse tuludest. Aastatel 2027–2030 jääb netovõlakoormus vahemikku 39,1–40,4%. Selle perioodi jooksul on valla individuaalne netovõlakoormuse ülemmäär vahemikus 60,0%–70,0% põhitegevuse tuludest (lisa 1). Seega jääb eelarvestrateegia perioodil Saaremaa valla netovõlakoormus oluliselt alla seadusega lubatud piirmäära.

Likviidsed varad on oluline osa valla finantsvõimekusest, võimaldades tagada igapäevase maksevõime, katta jooksvaid rahavoogusid ning rahastada investeeringuid. Likviidsete varade kasutamisel lähtutakse põhimõttest säilitada piisav rahaliste vahendite tase valla kohustuste õigeaegseks täitmiseks ning finantsstabiilsuse tagamiseks.

Eelarvestrateegia perioodil kasutatakse varasematel aastatel kogunenud likviidseid vahendeid peamiselt kavandatud investeeringute rahastamiseks, vähendades seeläbi täiendava laenuraha kaasamise vajadust. Sellest tulenevalt väheneb strateegiaperioodi esimestel aastatel likviidsete varade maht ning 2026. aasta lõpuks on likviidsete varade suunamata jäägiks prognoositud 4,2 mln eurot.

Alates 2029. aastast hakkab likviidsete varade maht taas suurenema, kuna investeeringute rahastamisvajadus väheneb ning põhitegevuse positiivne tulem võimaldab rahalisi reserve järkjärgult taastada. 2030. aasta lõpuks on likviidsete varade suunamata jäägiks prognoositud 11,9 mln eurot. Likviidsete varade kavandatav muutus on esitatud eelarvestrateegia koondtabelis (lisa 1).

5. SEOS ARENGUKAVAGA

Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2027–2030 on koostatud kooskõlas Saaremaa valla arengukavas 2025–2035 seatud strateegiliste sihtide ja arengusuundadega. Eelarvestrateegia loob finantsraamistiku arengukavas kavandatud tegevuste ja investeeringute elluviimiseks, arvestades valla tulubaasi, finantsvõimekuse, investeerimisvajaduste ning võimaliku välisrahastusega. Eelarvestrateegia kaudu seatakse arengukavas kavandatud tegevused vastavusse valla tegelike rahaliste võimalustega ning luuakse eeldused pikaajaliste eesmärkide järjepidevaks elluviimiseks.

Haridusvaldkonnas on strateegiaperioodil kavandatud investeeringud haridusasutuste hoonete ja õpikeskkondade kaasajastamisse ning õppetingimuste parandamisse. Planeeritud tegevused toetavad eesmärki tagada kvaliteetne, kaasaegne ja õppijasõbralik hariduskeskkond ning säilitada haridusteenuste kättesaadavus kogu vallas.

Kultuuri-, spordi- ja kogukonnavaldkonnas suunatakse vahendeid kultuuriasutuste, rahvamajade, raamatukogude ja sporditaristu arendamisse ning avaliku ruumi korrastamisse. Samuti jätkatakse kultuuri- ja spordisündmuste ning kogukondlike algatuste toetamist. Need tegevused aitavad kaasa elukeskkonna atraktiivsuse suurendamisele, kogukondade tugevdamisele ning kultuuri- ja sporditeenuste kättesaadavuse parandamisele.

Sotsiaalvaldkonnas keskendutakse inimkesksete ja jätkusuutlike teenuste arendamisele, et vastata elanikkonna vananemisest ja muutuvatest vajadustest tulenevatele väljakutsetele. Eelarvestrateegias on arvestatud hooldus- ja tugiteenuste arendamise, kodus toimetulekut toetavate teenuste laiendamise ning sotsiaaltoetuste ja hoolekandeteenuste kulude kasvuga, tagamaks teenuste jätkuv kvaliteet ja kättesaadavus.

Majandus-, taristu- ja keskkonnavaldkonnas toetatakse investeeringutega teede, tänavate, tehnilise taristu ning avalike objektide korrashoidu ja arendamist. Samuti pööratakse tähelepanu energiatõhususe suurendamisele ning keskkonnahoidlike lahenduste rakendamisele, et luua kvaliteetne ja kestlik elukeskkond.

Juhtimise ja tugiteenuste valdkonnas keskendutakse tööprotsesside ja digitaalsete lahenduste arendamisele, teenuste tõhustamisele ning organisatsiooni töövõimet toetava töökeskkonna parandamisele. Vallavalitsuse hoonete rekonstrueerimine ja tööruumide kaasajastamine aitavad luua töötajatele kaasaegsena, energiatõhusama ja paremini toimiva töökeskkonna ning toetavad valla eesmärki olla atraktiivne tööandja. Eesmärk on kujundada tõhus, uuendusmeelne ja finantsiliselt jätkusuutlik omavalitsusorganisatsioon, mis suudab pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid kogu valla territooriumil.

Eelarvestrateegias kavandatud tegevused, investeeringud ja rahalised vahendid on suunatud arengukavas seatud pikaajaliste eesmärkide saavutamisele. Strateegiaperioodil pööratakse jätkuvalt tähelepanu avalike teenuste kvaliteedi parandamisele, elukeskkonna arendamisele, kogukondade elujõulisuse toetamisele ning valla finantsilise jätkusuutlikkuse tagamisele, luues eeldused Saaremaa valla tasakaalustatud ja kestlikuks arenguks.

6. SAAREMAA VALLA KONSOLIDEERIMISGRUPI FINANTSTEGEVUSE ÜLEVAADE

Saaremaa valla konsolideerimisgruppi kuuluvad Saaremaa vald ja valla valitseva mõju all olevad üksused. Konsolideerimisgrupi finantsproгноos annab tervikliku ülevaate grupi finantsseisust ja kavandatast finantstegevusest eelarvestrateegia perioodil. Arvestusüksuse finantsproгноos hõlmab Saaremaa valda ja arvestusüksusesse kuuluvaid sõltuvaid üksusi ning selle koondandmed on esitatud lisas 3.

Konsolideerimisgrupi põhitegevuse tulud ületavad kogu strateegiaperioodi vältel põhitegevuse kulusid ning põhitegevuse tuleml püsib positiivne. Kavandatast investeringute rahastamiseks kasutatakse põhitegevuse tulemit, investeringutoetusi, likviidseid vahendeid ja laenuraha. Investeringute elluviimise ja nende rahastamiseks võetavate kohustuste tulemusena suureneb netovõlakoorumus 17,5%-lt 2025. aastal 25,4%-ni 2030. aastal, jäädes kogu strateegiaperioodil alla lubatud ülemmääraks. Seega säilib konsolideerimisgrupil kogu perioodi jooksul netovõlakoorumuse reserv ning likviidsete vahendite jääk püsib positiivne.

6.1. SÕLTUVATE ÜKSUSTE FINANTSTEGEVUSE ÜLEVAADE JA PROGNOOS

KOFS § 2 punkti 9 kohaselt on sõltuv üksus raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Saaremaa valla arvestusüksusesse kuuluvad eelarvestrateegia koostamisel järgmised sõltuvad üksused:

- Kuressaare Haigla Sihtasutus;
- Sihtasutus Lääne-Saare Kultuurivara;
- Sihtasutus Kuressaare Teater;
- Sihtasutus Saare Arenduskeskus;
- Sihtasutus Hooldekodu Saaremaa Valss;
- Mittetulundusühing Kuressaare Campus;
- Lehe 5 Kodu OÜ;
- Osühing Digisaar.

Sõltuvate üksuste eelarvestrateegiate koondandmed on esitatud lisas 2. Järgnevalt antakse ülevaade sõltuvate üksuste finantstegevusest ja nende prognoosidest eelarvestrateegia perioodil.

Kuressaare Haigla Sihtasutus (edaspidi ka *Kuressaare Haigla*) asutati Kuressaare Linnavolikogu 27. novembri 1997. a otsusega nr 119. Kuressaare Haigla põhitegevuseks on haiglaraviteenused. Oluline

osa tuludest tuleb Kuressaare Haiglale Tervisekassalt. Vastavalt Saaremaa Vallavolikogu 28. märtsi 2024. a otsusele nr 15 ühines Kuressaare Hambapolikliinik sihtasutus 1. jaanuaril 2025. aastal Kuressaare Haigla Sihtasutusega. Põhitegevuse tulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 29–33 miljonit eurot aastas. Kuressaare Haigla ehitab projekti „Kuressaare integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskus“ raames haiglale uue E korpuse. Projekti „Kuressaare integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskuse energiatõhusus“ toetab Euroopa Ühtekuuluvusfond summas 12,3 miljonit eurot, riiklik kaasfinantseering on 3,5 miljonit ja Kuressaare Haigla omaosalus on 1,8 miljonit eurot. Euroopa Liidu projektide omaosaluse katteks võetakse pangalaenu kokku 2 miljonit. Projektide periood on 2024–2028.

Sihtasutus Lääne-Saare Kultuur asutati Lääne-Saare Vallavolikogu 11. veebruari 2015. a otsusega nr 9. 23. jaanuarist 2018. aastast on sihtasutuse uueks nimeks Sihtasutus Lääne-Saare Kultuurivara (edaspidi Lääne-Saare Kultuurivara). Lääne-Saare Kultuurivara omab viite kinnistut, millel asuvad hooned (Nasva klubi, Lümanda maja, Kärla rahvamaja, Aste rahvamaja, Eikla rahvamaja) on antud rendile Saaremaa vallale. Nasva klubi kohviku osa renditakse eraettevõtjale. Lääne-Saare Kultuurivara põhitegevustulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 114 150 eurot aastas. Järgnevatel aastatel ei ole plaanis sihtasutusel uusi kinnistuid soetada ega uusi hooned ehitada või rekonstrueerida. Põhitegevusena jätkub olemasolevate kinnistute haldamine olemasolevas mahus.

Sihtasutus Kuressaare Teater (edaspidi Kuressaare Teater) asutati Kultuuriministeeriumi ja Saaremaa valla vahel sõlmitud asutamislepinguga 16. aprillil 2019. aastal. Kuressaare Teatri asutamisel osalemine kinnitati Saaremaa Vallavolikogu 20. detsembri 2018. a otsusega nr 1-3/121. Kuressaare Teater alustas majandustegevust 1. juulil 2019. aastal. Kuressaare Teatri eelarve tulud koosnevad Kultuuriministeeriumi ja Saaremaa valla toetusest, kus kumbki pool eraldab tegevustoetust proportsionaalselt 50%, omatulust etendustegevusest ning ruumide rendist. Kuressaare Teatri põhitegevustulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 710 000–840 000 eurot aastas.

Sihtasutuse Saare Arenduskeskus (edaspidi Saare Arenduskeskus) eelkäija Saaremaa Ettevõtluskeskus asutati 1993. aasta oktoobris. 2017. aasta lõpus loodi Kuressaare linna ja Muhu valla poolt uus sihtasutus Saare Arenduskeskus. Riigi asutatud Sihtasutus Saaremaa Arenduskeskus alustas ühinemist uue kohaliku omavalitsuse üksuste asutatud sihtasutusega. Ühinemine jõustus 13. veebruaril 2018. aastal ja kõik tegevused koos töötajatega viidi üle uude sihtasutusse. Saare Arenduskeskuse üks olulisemaid tegevussuundi on ettevõtjate ja potentsiaalsete ettevõtjate nõustamine ning koolituste korraldamine. Saare Arenduskeskuse põhitegevustulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 500 000–850 000 eurot aastas.

Sihtasutuse Hooldekodu Saaremaa Valss (edaspidi Hooldekodu Saaremaa Valss) eelkäija Sihtasutus Lääne-Saare Eestkostes asutati 2. märtsil 2015. aastal, sama aasta detsembris ühines sellega Sihtasutus Kärla. 20. veebruarist 2020. aastast on sihtasutuse uueks nimeks Sihtasutus Hooldekodu Saaremaa Valss. Sihtasutus osutab üldhooldusteenust, erihoolekandeteenust ja õendusteenust. Üldhooldusteenusel oli 2025. aasta lõpus 83 klienti ja erihoolekandeteenusel 23 klienti. Hooldekodu Saaremaa Valss põhitegevustulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 2,4–3,2 miljonit eurot aastas.

Mittetulundusühing Kuressaare Campus (edaspidi Kuressaare Campus) on asutatud 23. oktoobril 2004. aastal. Kuressaare Campuse peamine tegevus on Kuressaare linnas Tallinna tänav 19 asuva hoone haldamine. Tallinna Tehnikaülikool ja Saaremaa vald kavandavad Mittetulundusühingu

Kuressaare Campus tegevuse lõpetamist, kuna MTÜ tegevuse jätkamine senisel kujul ei ole poolte hinnangul otstarbekas.

Põhitegevuse tulud koosnevad kinnistul olevate õpperuumide ja basseiniseadmete rendituludest Tallinna Tehnikaülikoolilt, kuid ka teistelt asutustelt ja eraisikutelt. Tuludes järgnevatel aastatel olulist kasvu ei prognoosita. Kuressaare Campuse põhitegevustulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 116 000 eurot aastas.

Lehe 5 Kodu OÜ (edaspidi Lehe 5) on 2023. aastal asutatud ettevõtte, mille eesmärk on elamumajanduse korraldamine ning elamufondi arendamine ja haldamine Kuressaares. Ettevõttest kuulub 51% Saaremaa vallale ja 49% Tugev Panus OÜ-le. 2025. aastal valmis Lehe tn 5 asuv 17 korteriga üürimaja ning korterite väljaüürimist alustati novembris 2025. Hoone ehitust rahastati omaniku laenu, pangalaenu ja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse investeringutoetuse abil. Lehe 5 põhitegevustulude maht eelarvestrateegia perioodil on kavandatud 115 920–120 920 eurot aastas.

Osäühing Digisaar (edaspidi Digisaar) asutati 22. septembril 2017. aastal Muhu ja Pihtla valla poolt. Digisaar asutati kiire ja kvaliteetse interneti püsühenduse infrastruktuuri kavandamiseks, planeerimiseks ja arendamiseks Saaremaa ja Muhu valdades koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Digisaar OÜ aktiivne majandustegevus on hetkel peatatud. Ettevõtte tegevuse jätkamist kavandatakse vastavalt vajadusele ning eelkõige uute Euroopa Liidu ja riigieelarveliste toetusmeetmete avanemisel, mis võimaldavad jätkata Saaremaa ja Muhu maapiirkondade andmesidetaristu arendamisega. Kuni vastavate rahastusvõimaluste tekkimiseni ettevõtte aktiivset tegevust ei toimu ning Digisaar OÜ on ootel uue rahastusperioodi valdkondlike toetusmeetmete avanemist. Digisaare põhitegevustulusid eelarvestrateegia perioodil ei prognoosita. Põhitegevuse kulud kaetakse strateegiaperioodil olemasolevate likviidsete vahendite arvelt.

KOKKUVÕTE

Eelarvestrateegia 2027–2030 koostatakse olukorras, kus Eesti majandus on pöördunud kasvule, kuid kaasneb jätkuvalt mitmeid riske. Saaremaa valla tulubaasi kujunemist mõjutavad järgnevatel aastatel majanduskasv, elanike tööhõive ja palgatulu areng, riigi maksupoliitika ning kohalike omavalitsuste rahastamismudelid tehtavad otsused. Kulude poolel avaldavad mõju eelkõige tööjõukulude ja üldise hinnataseme muutused, investeeringute maksumus ning laenuraha hind. Eelarvestrateegia eesmärk on tagada valla finantsjuhtimise stabiilsus ning piisav võimekus põhiteenuste osutamiseks ja vajalike investeeringute tegemiseks ka juhul, kui tegelik majandusareng erineb prognoosist.

Eelarvestrateegias kajastatakse Saaremaa valla põhitegevuse tulude ja kulude, investeerimis- ning finantseerimistegevuse ja sõltuvate üksuste finantsnäitajate prognoos aastateks 2027–2030. Strateegia koostamisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest.

Olulisima tuluallikana mõjutab valla finantsvõimekust füüsilise isiku tulumaksu laekumine. Selle prognoosimisel arvestatakse maksumaksjate arvu, keskmise palga ning muude maksutulu kujunemist mõjutavate teguritega. Tulumaksu laekumine kavandatakse konservatiivselt, et vältida püsikulude rahastamist tuludest, mille realiseerumine ei ole piisavalt kindel. Uute kohalike maksude kehtestamist strateegiaperioodil ette ei nähta.

Riigieelarveliste toetuste ja eraldiste prognoosimisel võetakse arvesse eelarvestrateegia koostamise hetkeks teadaolevaid otsuseid. Põhitegevuse kulude kavandamisel pööratakse tähelepanu kulude kasvutempo kontrollimisele ning sellele, et põhitegevuse tulude kasv võimaldaks katta püsiva iseloomuga kulud ja säilitada vajaliku omafinantseerimisvõime investeeringute elluviimiseks.

Eelarvestrateegia perioodil on kavandatud investeerida kokku ligi 39 miljonit eurot. Eelseisvatel aastatel on investeeringud planeeritud kõikidesse tegevusvaldkondadesse, et toetada valla ühtlast arengut ning avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Investeeringute elluviimiseks kasutatakse lisaks valla omavahenditele ja saadavatele toetustele laenuvahendeid, kuna põhitegevuse tuleml ja muud omavahendid ei võimalda kavandatud investeeringuid kogu mahus rahastada.

Laenude kavandamisel on arvestatud netovõlakoormuse piirmääraga. Kogu arvestusüksuse netovõlakoormuse määr jääb aastatel 2027–2030 vahemikku 24,3–25,9%.

Eelarvestrateegias esitatud prognooside kohaselt säilib Saaremaa vallal strateegiaperioodil võimekus kavandatud tegevuste rahastamiseks ja võetud kohustuste täitmiseks. Prognoositud põhitegevuse tuleml ja netovõlakoormus vastavad kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses sätestatud finantsdistsipliini nõuetele.

LISA 1 SAAREMAA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2027–2030

Saaremaa Vallavalitsus	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	74 957 044	76 310 030	75 152 023	77 575 451	80 184 418	82 745 997
Maksutulud	43 703 417	46 627 398	48 175 052	50 598 480	53 038 079	55 599 658
sh tulumaks	41 967 024	44 920 898	46 468 552	48 791 980	51 231 579	53 793 158
sh maamaks	1 730 662	1 700 000	1 700 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
sh muud maksutulud	5 732	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	4 682 862	5 096 182	4 998 429	4 998 429	5 167 797	5 167 797
Saadavad toetused tegevuskuludeks	26 157 091	24 359 605	21 758 542	21 758 542	21 758 542	21 758 542
sh tasandusfond	2 472 859	1 936 291	1 936 291	1 936 291	1 936 291	1 936 291
sh toetusfond	15 313 686	16 612 774	16 612 774	16 612 774	16 612 774	16 612 774
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	8 370 546	5 810 540	3 209 477	3 209 477	3 209 477	3 209 477
Muud tegevustulud	413 673	226 845	220 000	220 000	220 000	220 000
Põhitegevuse kulud kokku	67 362 454	69 142 945	71 102 872	72 202 872	74 072 240	76 472 240
Antavad toetused tegevuskuludeks	8 453 972	7 780 497	8 400 903	8 600 903	8 900 903	9 300 903
Muud tegevuskulud	58 908 481	61 362 448	62 701 969	63 601 969	65 171 337	67 171 337
sh personalikulud	41 457 258	44 573 999	45 069 446	45 769 446	46 838 814	48 038 814
sh majandamiskulud	17 389 004	16 527 169	17 252 781	17 452 781	17 952 781	18 752 781
sh muud kulud	62 220	261 280	379 742	379 742	379 742	379 742
Põhitegevuse tulem	7 594 590	7 167 085	4 049 151	5 372 579	6 112 178	6 273 757
Investeeringustegevus kokku	-4 752 375	-8 338 600	-10 540 434	-7 410 082	-6 901 372	-6 936 264
Põhivara müük (+)	449 284	528 917	350 000	400 000	500 000	500 000
Põhivara soetus (-)	-4 598 485	-8 749 199	-10 486 886	-8 484 480	-8 511 800	-8 513 280
sh projektide omaosalus	-3 437 483	0	-8 518 630	-6 161 000	-5 571 800	-5 573 280
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 161 002	1 860 540	2 138 256	2 493 480	3 110 000	3 110 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-573 094	-618 104	-553 000	-478 000	-478 000	-478 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-374 492	-505 000	-880 000	-125 000	-125 000	-125 000
Finantstulud (+)	118 364	120 000	120 000	120 000	120 000	120 000
Finantskulud (-)	-934 953	-975 754	-1 228 804	-1 336 082	-1 516 572	-1 549 984
Eelarve tulem	2 842 215	-1 171 515	-6 491 283	-2 037 503	-789 194	-662 507
Finantseerimistegevus	885 755	-4 465 244	2 838 267	1 720 764	1 397 393	1 649 583
Kohustiste võtmine (+)	5 140 000	0	7 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Kohustiste tasumine (-)	-4 254 245	-4 465 244	-4 161 733	-4 279 236	-4 602 607	-4 350 417
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	3 159 860	-5 636 759	-3 653 016	-316 739	608 199	987 076
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+/-)	-568 110	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	9 867 958	4 231 199	578 183	261 444	869 643	1 856 719
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	32 528 941	27 677 502	30 174 186	31 581 043	32 733 565	34 216 166
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksed (kontogrupp 2038)	1 650 092	1 263 897	922 314	608 407	363 536	196 554
Netovõlakkoormus (eurodes)	22 660 983	23 446 303	29 596 003	31 319 599	31 863 922	32 359 447
Netovõlakkoormus (%)	30,2%	30,7%	39,4%	40,4%	39,7%	39,1%
Netovõlakkoormuse ülemmäär (eurodes)	70 348 652	60 426 240	52 606 416	46 545 271	50 856 392	51 525 912
Netovõlakkoormuse individuaalne ülemmäär (%)	93,9%	79,2%	70,0%	60,0%	63,4%	62,3%
Vaba netovõlakkoormus (eurodes)	47 687 668	36 979 937	23 010 413	15 225 671	18 992 470	19 166 465

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

LISA 2 SAAREMAA VALLA SÕLTUVAD ÜKSUSED

Saaremaa Vallavalitsuse sõltuvad üksused kokku	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	30 943 778	32 011 476	33 498 070	34 921 370	36 098 070	37 708 070
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	1 308 441	1 331 430	1 500 980	1 577 415	1 501 610	1 530 688
Põhitegevuse kulud kokku (+)	29 926 836	30 556 853	32 592 600	34 298 576	35 245 146	36 284 129
Põhitegevustulem	1 016 942	1 454 623	905 470	622 794	852 924	1 423 941
Investeerimistegevus kokku (+/-)	-1 772 563	-1 723 678	-1 475 868	-1 580 658	-1 329 648	-1 328 638
Eelarve tulem	-755 621	-269 055	-570 398	-957 864	-476 724	95 303
Finantseerimistegevus (-/+)	1 387 323	82 862	1 013 787	212 187	-289 540	-301 594
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	631 702	-192 556	443 389	-745 677	-766 264	-206 291
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	6 858 308	6 665 752	7 109 141	6 363 464	5 597 200	5 390 909
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 462 710	2 545 572	3 559 359	3 771 546	3 482 006	3 180 412
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

LISA 3 SAAREMAA VALLA

ARVESTUSÜKSUS

Saaremaa Vallavalitsuse sõltuvad üksused kokku	2025 täitmine	2026 eeldatav täitmine	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	104 592 381	106 990 076	107 149 113	110 919 406	114 780 878	118 923 379
Põhitegevuse kulud kokku (+)	95 980 849	98 368 368	102 194 492	104 924 033	107 815 776	111 225 681
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed	221 927	386 195	341 583	313 907	244 871	166 982
Põhitegevustulem	8 611 532	8 621 708	4 954 621	5 995 373	6 965 102	7 697 698
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-6 524 938	-10 062 278	-12 016 302	-8 990 740	-8 231 020	-8 264 902
Eelarve tulem	2 086 594	-1 440 570	-7 061 681	-2 995 367	-1 265 918	-567 204
Finantseerimistegevus (-/+)	2 273 078	-4 382 382	3 852 054	1 932 951	1 107 853	1 347 989
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	3 791 562	-5 829 315	-3 209 627	-1 062 416	-158 065	780 785
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-568 110	-6 363	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	16 726 266	10 896 951	7 687 324	6 624 908	6 466 843	7 247 628
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	34 991 651	30 223 074	33 733 545	35 352 589	36 215 571	37 396 578
Netovõlakoormus (eurodes)	18 265 385	19 326 123	26 046 221	28 727 681	29 748 728	30 148 950
Netovõlakoormus (%)	17,5%	18,1%	24,3%	25,9%	25,9%	25,4%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	79 501 130	74 893 053	75 004 379	66 551 644	68 868 527	71 354 027
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	76,0%	70,0%	70,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	61 235 744	55 566 930	48 958 158	37 823 962	39 119 798	41 205 077

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse rahandusteenistuse arvutused

SAAREMAA VALD